

PERSMEDEDELING

OPDRACHTHOUDER COÖRDINATIE AANPAK PFAS-VERONTREINIGING
VOOR DE VLAAMSE REGERING, KARL VRANCKEN

Voorstelling eerste tussentijds rapport opdrachthouder PFAS-problematiek

PFAS en andere chemicaliën: belangrijke transitie slim aanpakken

Brussel, 10 september 2021 - Vandaag stelde Prof. Dr. Karl Vrancken, opdrachthouder voor de coördinatie van de aanpak van de PFAS-problematiek, zijn eerste tussentijdse rapport voor aan de Vlaamse regering. Hierin wordt de balans opgemaakt van de werkzaamheden van de voorbije drie maanden. De opdrachthouder heeft op korte termijn voor een belangrijke versnelling gezorgd in de aanpak van de PFAS-problematiek.

Voor Vrancken zijn drie speerpunten cruciaal in het uitvoeren van zijn opdracht:

- Het samenbrengen in een participatief model van experts uit de vele betrokken administraties, organisaties en wetenschap, moet zorgen voor een geïntegreerde aanpak. Dat moet toelaten om op (middel)lange termijn handvaten aan te bieden voor een sterk en onderbouwd beleid, waarbij Vlaanderen op Europees vlak een voortrekkersrol kan spelen.
- Door alle betrokken stakeholders (burgers, bedrijven, ...) rond de tafel te brengen wil hij transparant communiceren en het vertrouwen bij de burger (opnieuw) opbouwen.
- De expertise die vandaag wordt samengebracht, kan de basis vormen voor een onderbouwde en evenwichtige aanpak van persistente chemicaliën in Vlaanderen.

“De intensieve samenwerking tussen wetenschappers, Vlaamse en Federale experts over de voorbije drie maanden heeft gezorgd voor een aanzienlijke versnelling in de toepassing van nieuwe inzichten omtrent de PFAS-verontreiniging, en dit op basis van het meest recente wetenschappelijk onderzoek,” zegt Vrancken.

3 maanden van concrete actie

Sinds juni kreeg de aanpak van de PFAS-problematiek een stevige boost onder de coördinatie van opdrachthouder Vrancken. Zowel op het terrein als op wetenschappelijk vlak werd in de voorbije drie maanden heel wat werk verzet.

De bal ging aan het rollen toen in het kader van de Oosterweelwerken een ernstige verontreiniging met PFOS werd vastgesteld in de omgeving van de 3M-site. Dat was meteen de aanleiding om, op aangeven van het Agentschap Zorg en Gezondheid, voor deze regio no-regret maatregelen te nemen, zoals het advies om minder eigen geteelde groenten of eieren te eten. Ondertussen werd duidelijk dat het niet louter een probleem was voor de regio Zwijndrecht, maar ook op andere plaatsen in Vlaanderen. Dit was meestal

gelinkt aan blusactiviteiten met fluorhoudend schuim, of aan bepaalde industriële activiteiten waar PFAS in het productieproces werd gebruikt. Ook hier werden telkens de nodige no-regret maatregelen genomen.

In al deze gevallen was snelle en transparante communicatie belangrijk. De opdrachtgever had in de voorbije maanden overleg met alle mogelijke stakeholders: vertegenwoordigers uit het middenveld, van de lokale bevolking (bewonersgroeperingen of burgerbewegingen) of van de industrie. Er werden verschillende webinars georganiseerd om de lokale besturen zo goed mogelijk te informeren en om op hun vragen te antwoorden. Voor de bewoners van de gemeenten waar de verontreiniging werd vastgesteld, werden een bewonersvergaderingen georganiseerd i.s.m. de burgemeester en vertegenwoordigers van OVAM, Agentschap Zorg en Gezondheid, de LOGO van de betrokken regio. Bovendien werd alle beschikbare informatie zo snel en duidelijk mogelijk op de website <http://www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling> geplaatst.

OVAM ging van start met een uitgebreide inventarisatie van meer dan 4000 sites over heel Vlaanderen, AZG startte een bloedstaalnamecampagne bij 800 inwoners van de regio Zwijndrecht, en er werden op verschillende plaatsen (extra) metingen uitgevoerd in bodem, water en voeding.

Midden juli rapporteerde de Commissie Grondverzet, onder voorzitterschap van opdrachtgever Karl Vrancken. Ze formuleerden concrete adviezen over de aanpak van de grondverzetwerken in het kader van Oosterweel door Lantis, en over hoe ze hierover met buurtbewoners moeten communiceren, etc.

In Willebroek werd dankzij bemiddeling van de opdrachtgever met o.m. OVAM en de Grondbank bekomen dat voor het grondverzet van de vervuilde particuliere percelen een gemeenschappelijk technisch verslag kan worden opgesteld, in plaats van één per perceel. In Ronse werd een (online) webinar opgezet voor de bewoners terwijl de planning van de meetcampagne nog volop liep.

Op basis van alle inzichten en data die de experts tot hiertoe verzamelden, kunnen vier hypothesen geformuleerd worden, die in de verdere meetcampagnes worden getoetst:

1. Voor de hotspots in Vlaanderen geldt dat men het grootste risico op blootstelling loopt - in volgorde van belang - via de voeding, door stof in te ademen, het drinken van water of via de huid.
2. De verontreiniging bij de industriële sites gebeurde of gebeurt voornamelijk door het lozen van afvalwater of via uitrijden van waterzuiveringslib.
3. De verontreiniging rond 3M verliep via verschillende routes (water, bodem, lucht).
4. Bodemverontreiniging rond blussites blijven beperkt tot de plaats waar de brand woedde of waar blusoefeningen werden gehouden. Er is wel verdere verspreiding via het grondwater.

Karl Vrancken: "In de volgende fase plannen we nog bijkomende acties, komen er metingen en modellering rond blootstellingsroutes en -scenario's, en er loopt een bloedonderzoek. Op die manier krijgen we een wetenschappelijk onderbouwd beeld van de huidige en historische status van de verontreiniging van bodem, water, lucht of voeding in Vlaanderen en van de impact daarvan op de mens. Het zal ook toelaten om de huidige no-regret maatregelen te evalueren, te verfijnen en bij te sturen in functie van de concrete (lokale) context en risico's."

Systeemaanpak

De evaluatie van de impact en de risico's van PFAS-blootstelling is een onderzoeksveld in volle ontwikkeling. "De uitbouw en de implementatie van een (nieuw) normenkader is dus cruciaal; hierover wordt momenteel op Europees niveau grondig nagedacht. De kennis en expertise die we nu in Vlaanderen hebben opgebouwd en nog verder zullen opbouwen, laat ons toe om een actieve en prominente rol te spelen in de Europese processen om tot een bredere en gefundeerde aanpak van persistente organische polluenten te komen," zegt Karl Vrancken.

Het is duidelijk dat er nog heel wat werk op de plank ligt om tot een vergaande sanering en geïntegreerd beheer van de PFAS-verontreiniging te komen. Enkel een goede uitwisseling van kennis tussen diverse experts laat toe om de best mogelijke inzichten te krijgen in de gezondheidsrisico's, om de blootstellingsrisico's te beperken en om een betere normering voor PFAS uit te werken. Zo zal het PFAS-dossier bijdragen aan een beter onderbouwde, bredere en sterkere aanpak van persistente chemicaliën in Vlaanderen. Daar hangt natuurlijk een prijskaartje aan vast voor talrijke overheidsdiensten, de getroffen bedrijven en burgers, de lokale besturen. Het principe moet blijven dat de vervuiler die kosten betaalt.

"PFAS confronteert ons met de limieten van ons industrieel en dichtbevolkt systeem. Dat is niet alleen vandaag zo, de verontreiniging is historisch opgebouwd en zal nog lang aanwezig zijn. Dat vraagt om een systeemaanpak: het oplossen van één probleem mag niet leiden tot nieuwe problemen elders. We moeten absoluut vermijden dat we in een PFAS-tunnelvisie terechtkomen en enkel acute symptomen bestrijden. Her en der wordt opgeroepen om nu ingrijpende maatregelen te nemen, terwijl PFAS uitfaseren hand in hand met een strikt normeringsbeleid mij een veel duurzamere en meer doelmatige strategie lijkt," besluit Karl Vrancken.